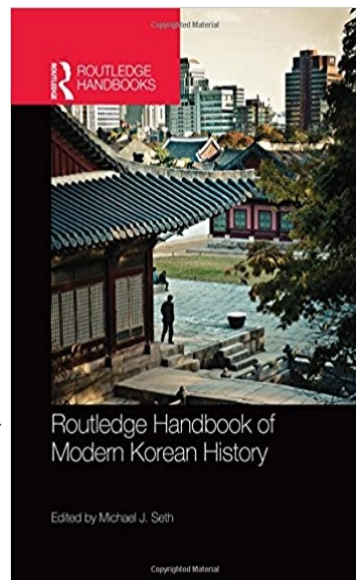

วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2560)

-Book Review- Routledge Handbook of Modern Korean History

สุพลธัช เตชะบุรณ์ะ
Suphontat Techaburana*

* อักษรศาสตรบัณฑิต (ประวัติศาสตร์, ภาษาเกาหลี) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลังจากนั้นปฏิบัติงานที่เป็นครูประจำกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ต่อมาได้บรรจุในตำแหน่งนักเอกสารสนเทศ ศูนย์เอกสารประเทศไทย สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันเป็นนักศึกษาปริญญาโทสาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Techaburana, S. (2017). 13 (1): 237-244

DOI:10.14456/jssnu.2017.12

Copyright © 2017 by Journal of Social Sciences, Naresuan University: JSSNU
All rights reserved

หนังสือเรื่อง “Routledge Handbook of Modern Korean History”¹ นี้เป็นการรวบรวมบทความที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์เกาหลีสมัยใหม่ และร่วมสมัยจำนวน 26 บทความจากผู้เขียนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน 28 คน โดยมีบรรณาธิการคือ Michael J. Seth อาจารย์สาขาวิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเจมส์ เมดิสัน (James Madison University) สหรัฐอเมริกา

โครงสร้างของหนังสือเล่มนี้แบ่งออกได้เป็น 6 ส่วนที่สำคัญ ประกอบด้วย ส่วนนำ เกาหลีในในปลายสมัยราชวงศ์โชซอน สมัยอาณานิคม สมัยสงครามเกาหลีและการแบ่งประเทศ เกาหลีเหนือ และเกาหลีใต้ ดังนั้นกล่าวได้ว่าโครงสร้างการจัดแบ่งเนื้อหาจะเรียงลำดับตามกาลเวลาเป็นสำคัญซึ่งนับเป็นข้อดีที่ทำให้ผู้อ่านติดตามและเห็นภาพพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ได้ชัดเจนมากขึ้นกว่าการที่แบ่งเนื้อหาออกเป็นประเด็นหรือหัวข้อ (theme)

เนื้อหาในส่วนแรกซึ่งเป็นบทนำของหนังสือเล่มนี้ Seth ซึ่งเป็นผู้เขียนบทนี้ได้กล่าวถึงประเด็นหลัก 2 ประการที่สำคัญคือ สถานะองค์ความรู้เกี่ยวกับเกาหลีศึกษาในโลกวิชาการปัจจุบันและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในแต่ละส่วนของหนังสือ ในเรื่องสถานะองค์ความรู้เกาหลีศึกษาในปัจจุบันนั้น Seth ชี้ให้เห็นว่า แม้ว่าในปัจจุบันคาบสมุทรเกาหลีจะได้รับความสนใจในระดับนานาชาติ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเกาหลีเหนือหรือการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและกระแสเกาหลีนิยม(K-Pop) ในเกาหลีใต้ก็ตาม แต่ก็ยังปรากฏข้อจำกัดที่ทำให้เกาหลีศึกษามีได้รับความนิยมหรือมีได้ขยายตัวมากนักในแวดวงวิชาการอื่น เนื่องมาจากประเด็นการวิจัยที่มุ่งเน้นแต่เรื่องสงครามเกาหลีและปัญหาเกาหลีเหนือเป็นส่วนใหญ่ทำให้ผู้คนทั่วไปรู้จักคาบสมุทรเกาหลีในมุมมองทางการเมืองเท่านั้น นอกจากนั้นยังมีปัญหาทางด้าน

ภาษาที่เป็นข้อจำกัดในการศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับเกาหลี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาประวัติศาสตร์สมัยโบราณที่ต้องอาศัยความรู้เรื่องอักษรจีนโบราณมาประกอบ หรือปัญหาทางด้านบุคลากรที่สอนหรือวิจัยที่มีจำนวนน้อย เป็นต้น (Seth, 2016: 1-3) ในขณะที่ประเด็นการทบทวนวรรณกรรมนั้น Seth ได้ยกตัวอย่างงานวิจัยทั้งในอดีตและปัจจุบันขึ้นมาวิเคราะห์และวิพากษ์เพื่อให้เห็นองค์ความรู้และแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์เกาหลีในช่วงสมัยใหม่ไว้อย่างน่าสนใจ

เนื้อหาในส่วนที่สองนั้น จะกล่าวถึงประเด็นต่างๆที่สำคัญในช่วงปลายสมัยราชวงศ์โชซอน หนังสือเล่มนี้กำหนดจุดเปลี่ยนการเข้าสู่สมัยใหม่ของคาบสมุทรเกาหลีเป็นครั้งแรกไว้ที่ทศวรรษที่ 1860 เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวระเบียบโลกที่มีจีนเป็นศูนย์กลาง (Sino-centric world order) ในสมัยจารีตเริ่มถูกสั่นคลอนจากการเข้ามาของชาติตะวันตกและญี่ปุ่นซึ่งราชวงศ์โชซอนที่ปกครองดินแดนในคาบสมุทรเกาหลีอยู่ในขณะนั้นถือเป็นส่วนหนึ่งของระเบียบโลกดังกล่าวนี้ด้วย² (Lewis, 2016: 16) ประเด็นต่างๆ ในเนื้อหาส่วนนี้สามารถจัดแบ่งออกมาให้อยู่ใน 3 หัวข้อใหญ่ๆ ได้แก่ หัวข้อแรกจะกล่าวถึงสภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของโชซอนในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งตกอยู่ในสภาวะของความเสื่อมถอย เช่น การแบ่งฝ่ายทางการเมือง(factional strife)

และการเมืองในระบบเครือญาติ (in-law system) นับตั้งแต่หลังรัชกาลพระเจ้าซ็องโจสวรรคตในปี 1800 ความถดถอยทางเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากสภาพทางเกษตรและการค้ากับดินแดนคู่ค้าอย่างจีนกับญี่ปุ่นลดลงนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1830 เป็นต้นมา หรือปัญหาจากการใช้สิทธิขงจื้อใหม่ในการดำเนินนโยบายของรัฐที่ไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานี้ หัวข้อที่สองจะกล่าวถึงบทบาทของมหาอำนาจชาติต่างๆ ที่เข้ามาในคาบสมุทรเกาหลีช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 หลายบทความในส่วนนี้จะยึดเหตุการณ์การทำสนธิสัญญาคังฮวา (Ganghwa Treaty) ในปี 1876 เป็นจุดเริ่มต้นของการเปิดประเทศของเกาหลี เนื่องจากเป็นครั้งแรกที่โซซอนทำสนธิสัญญาในรูปแบบการเมืองระหว่างประเทศสมัยใหม่กับญี่ปุ่นและสนธิสัญญานี้ได้กลายเป็นต้นแบบให้กับการทำสนธิสัญญากับชาติตะวันตกอื่นๆ ที่มาเจริญสัมพันธไมตรีกับโซซอนอีกด้วย และหัวข้อสุดท้ายจะกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงและการเกิดขึ้นของลัทธิความเชื่อในช่วงการเปลี่ยนผ่านไปสู่สมัยใหม่ โดยลัทธิที่ได้รับการเน้นย้ำเป็นพิเศษคือ ลัทธิงัก (Donghak) ซึ่งถือกำเนิดขึ้นในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 ลัทธินี้นับเป็นตัวแปรที่สำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในภูมิภาคนี้ได้ว่า เนื่องจากในปี 1894 สวากจำนวนหนึ่งของลัทธินี้ได้ก่อการจลาจลขึ้นที่วอณาจักร จนทำให้ราชสำนักของโซซอนต้องขอกำลังทหารช่วยจากจีน เป็นเหตุให้เกิดการปะทะกันกับทหารญี่ปุ่น กลายเป็นสงครามจีน-ญี่ปุ่น (Sino-Japanese War) ผลคือ จีนเป็นฝ่ายแพ้สงครามและหมดบทบาททางการเมืองในโซซอนในที่สุด

เนื้อหาในส่วนที่สามนั้น จะกล่าวถึงประเด็นต่างๆ ในสมัยอาณานิคมระหว่างช่วงปี 1910-1945 เมื่อพิจารณาจากบทความในส่วนนี้ จะเกี่ยวข้องกับแนวคิดที่สำคัญอยู่ 3 ประการด้วยกันซึ่งสะท้อนลักษณะธรรมชาติของประวัติศาสตร์ในช่วงนี้คือ ลัทธิล่าอาณานิคม (colonialism) ลัทธิชาตินิยม (nationalism) และความเป็นสมัยใหม่ (modernity) แนวคิดแรกคือ ลัทธิล่าอาณานิคมนั้นจะเห็นได้ว่าในกรณีของคาบสมุทรเกาหลีนั้นเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นพร้อมๆ กับการสร้างความเป็นสมัยใหม่ กล่าวคือ เมื่อญี่ปุ่นเข้าครอบครองคาบสมุทรเกาหลีในฐานะเจ้าอาณานิคมแล้วก็ได้ปรับปรุงและพัฒนาดินแดนให้มีความทันสมัย เช่น การวางระบบสาธารณสุข โภค การวางระบบคมนาคมและการสื่อสาร การก่อสร้างอาคารแบบตะวันตก การเผยแพร่สื่อบันเทิงแบบใหม่ทั้งในรูปแบบวิทยุและภาพยนตร์รวมทั้งการขยายการศึกษาทั้งจากของรัฐและจากคณะมิชชันนารีที่ส่งผลโดยตรงต่อสถานภาพของสตรีในการเรียกร้องสิทธิของตนเองเพิ่มมากขึ้นซึ่งเป็นภาพที่แตกต่างจากสตรีในสมัยจารีตอย่างเห็นได้ชัด แต่ในขณะเดียวกันเมื่อเข้าสู่ทศวรรษที่ 1930 เป็นต้นไปนั้น ด้วยเหตุที่ญี่ปุ่นมีนโยบายขยายแสนยานุภาพทางการทหารในสงครามมหาเอเชียบูรพาและสงครามโลกครั้งที่สอง ทำให้ญี่ปุ่นเปลี่ยนนโยบายมาเน้นการดูดกลืนทางวัฒนธรรม (cultural assimilation) ให้ชาวเกาหลีมีจิตใจเป็นชาวญี่ปุ่นเพื่อพร้อมที่จะอุทิศกำลังกายและใจรวมทั้งเป็นฐานเสียงในการสงครามครั้งนั้น ในขณะที่แนวความคิดเรื่องชาตินิยมนั้น จะเห็นได้ว่าภายหลังจากที่โซซอนถูกบังคับให้เปิดประเทศตามสนธิสัญญาคังฮวาในปี 1876 แล้ว มหาอำนาจในโลกตะวันตก จีน และญี่ปุ่น ต่างเข้ามามีบทบาทในคาบสมุทรเกาหลีเพิ่มมากขึ้นเพื่อมุ่งหวังประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจตามบริบทของลัทธิล่าอาณานิคมที่เฟื่องฟูอยู่ในขณะนั้น ทำให้ปัญญาชนของเกาหลีจำนวนหนึ่งหาทางในการต่อสู้กับปัญหา

ที่เกิดขึ้นนี้ ซึ่งเริ่มตั้งแต่แนวคิดการปฏิรูปประเทศที่ได้รับอิทธิพลแนวคิดเบื้องหลังของการปฏิรูปเมจิของญี่ปุ่นคือ “civilization and enlightenment” ต่อมาเมื่อเกาหลีตกเป็นอาณานิคมของญี่ปุ่นแล้วจึงเกิดขบวนการชาตินิยมทั้งฝ่ายซ้ายและฝ่ายขวา ตลอดจนการตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นของกลุ่มชาตินิยมในเซี่ยงไฮ้ของจีนเมื่อทศวรรษที่ 1930 อีกด้วย

เนื้อหาในส่วนที่สี่นั้นจะกล่าวถึงการได้รับเอกราชของเกาหลีภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง การแบ่งประเทศ และสงครามเกาหลี โดยประเด็นที่น่าสนใจของบทความในกลุ่มนี้คือ การกล่าวถึงประวัติศาสตร์นิพนธ์ของสงครามเกาหลี จากการศึกษาพบว่า งานที่ศึกษาสงครามเกาหลีแบ่งออกได้เป็นสายดั้งเดิมกับสายโต้กลับ สายแรกจะเน้นการอธิบายว่า สงครามเกาหลีเกิดจากปัจจัยภายนอกเป็นหลัก นั่นคือการแข่งขันของมหาอำนาจ 2 ชาติคือ อเมริกาและโซเวียต การเขียนงานในสายนี้ได้รับความนิยมในช่วงหลังสงครามเกาหลีมาจนถึงทศวรรษที่ 1960 ส่วนสายหลังนั้น เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษที่ 1970 เป็นต้นไป ใจความสำคัญของงานสายนี้คือ สาเหตุของสงครามเกิดจากปัจจัยภายในเป็นหลัก นั่นคือความขัดแย้งของกลุ่มผู้นำขบวนการชาตินิยมที่แตกออกเป็นฝ่ายซ้ายและขวา โดยมีชาตินิยมหัวอำนาจเป็น “บุคคลภายนอก” ที่เข้ามารวบรวบด้วย นอกจากนี้เรื่องประวัติศาสตร์นิพนธ์สงครามเกาหลีแล้ว ยังมีเรื่องที่น่าสนใจอีกประการคือ การให้ภาพรายละเอียดของการขีดเส้นแบ่งดินแดนในคาบสมุทรเกาหลีและรวมถึงการกำหนดให้คาบสมุทรเกาหลีอยู่ในภาวะทรัสตี (trusteeship) โดยฝ่ายสัมพันธมิตรที่วางแผนไว้เมื่อสงครามโลกยุติลง (Lee, 2016: 171-179; Chae, 2016: 180-194) ทำให้เห็นบทบาทของมหาอำนาจในการกำหนด “ชะตากรรม” ของเกาหลีในประวัติศาสตร์ร่วมสมัยนี้ด้วย

เนื้อหาในส่วนที่ห้านี้ ผู้ปริทัศน์มองว่ามีความน่าสนใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากกล่าวถึงพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของเกาหลีเหนือในประเด็นต่างๆ แม้ว่าเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศนี้จะเป็นที่รับรู้ในวงจำกัด รวมทั้งการเข้าถึงข้อมูลและหลักฐานจะเป็นไปด้วยความยากลำบากก็ตาม แต่ประเด็นที่น่าสนใจในเนื้อหาส่วนนี้นับเป็นการปริทัศน์เนื้อหาโดยสังเขปเกี่ยวกับประเทศนี้ได้เป็นอย่างดี ประเด็นที่กล่าวถึงเกาหลีเหนือนี้ครอบคลุมทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในสมัยผู้นำ 2 คนคือ คิมอิลซ็อง (Kim Il-seong) และคิมจองอิล (Kim Jeong-il) ไม่ว่าจะเป็น การจัดรูปแบบทางการเมืองในช่วงก่อตั้งประเทศได้รับอิทธิพลมาจากโซเวียตและจีน นั่นคือจัดตั้งหน่วยงานที่เป็นองค์กรหลัก 3 องค์กรได้แก่ Korean Worker's Party (KWP) North Korean People's Committee (NKPC) และ Korean People's Army (KPA) หรือการวิเคราะห์พฤติกรรมทางการเมืองของ คิมจองอิล ทายาทของคิมอิลซ็องและผู้นำคนที่สองของประเทศ แต่ที่สำคัญที่อาจกล่าวได้ว่าเป็น “ไฮไลต์” (highlight) ของเกาหลีเหนือคือ นโยบายจูเช (Juche) ซึ่งริเริ่มโดยคิมอิลซ็องในทศวรรษที่ 1950 นโยบายนี้จะเน้นความเป็น “อิสระ” ของเกาหลีเหนือใน 3 ทางคือ ความเป็นอิสระทางการเมือง เศรษฐกิจ และการทหาร แม้ว่าเกาหลีเหนือจะเป็นสมาชิกกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ก็ตาม นับเป็นภาพสะท้อนแนวคิดชาตินิยมที่ตกค้างมาตั้งแต่สมัยที่คิมอิลซ็องเคลื่อนไหวเรียกร้องเอกราชในแถบแมนจูเรียนั่นเอง แต่อย่างไรก็ตามนโยบายดังกล่าวนี้กลับเป็นปัจจัยสำคัญข้อหนึ่งที่ทำให้วิกฤติความอดอยากรุนแรงมากขึ้นในช่วงทศวรรษที่ 1990 เนื่องจากรัฐบาลมุ่งเน้นการพัฒนาอาวุธทำลายล้างสูงอย่างนิวเคลียร์และภาคอุตสาหกรรมมากกว่า

การส่งเสริมด้านเกษตรกรรม ตลอดจนการออกมาตรการอย่างเข้มงวดในการอนุญาตให้หน่วยงานจากภายนอกมาดำเนินงานทางด้านมนุษยธรรมในเกาหลีเหนือ ทำให้ปัญหานี้บานปลายออกไปยิ่งขึ้น (Person, 2016: 211-220; Lankov, 2016: 221-233; Noland, 2016: 234-245)

เนื้อหาในส่วนที่หกซึ่งเป็นส่วนสุดท้ายของหนังสือเล่มนี้ จะกล่าวถึงพัฒนาการของเกาหลีใต้นับตั้งแต่หลังสงครามโลกมาจนถึงปัจจุบัน แต่เป็นที่น่าสนใจที่ว่า กลุ่มบทความในส่วนนี้จะเน้นหนักในเรื่องการพัฒนาทางเศรษฐกิจมากกว่าประเด็นอื่นๆ ซึ่งอาจวิเคราะห์ถึงความสนใจเรื่องการเติบโตของเศรษฐกิจของเกาหลีใต้ในวงวิชาการที่เป็นประเด็นยอดนิยมในการวิจัยทางด้านเกาหลีศึกษา¹ เพราะเกาหลีใต้ถือเป็นประเทศที่ได้รับความเสียหายจากสงครามเกาหลีเป็นอย่างมาก แต่ด้วยนโยบายการพัฒนาทางเศรษฐกิจในช่วงทศวรรษที่ 1960 เป็นต้นมาทำให้เกาหลีใต้กลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ โดยในหนังสือเล่มนี้ได้เสนอคำอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ใหม่ว่า ความสำเร็จในการพัฒนาทางเศรษฐกิจของเกาหลีใต้ในช่วงนั้นเกิดจากปัจจัย 4 ประการคือ ลักษณะการบริหารงานของรัฐที่เด็ดขาดที่คล้ายรูปแบบมาเฟีย บทบาทของกลุ่มแซโบล² การจัดการองค์กรทางเศรษฐกิจด้วยกำลังข่มขู่ (credit threat) มากกว่าความยินยอมพร้อมใจ (credit commitment) และการรับและคัดลอกนวัตกรรมด้านการบริหารงานและเทคโนโลยีจากภายนอก ซึ่งปัจจัยสุดท้ายนี้นับเป็นตัวเร่งที่สำคัญที่ทำให้อุตสาหกรรมหนักของเกาหลีใต้เติบโตอย่างรวดเร็วจนสามารถเทียบเคียงญี่ปุ่นได้ในเวลาต่อมา (Oh and Jun, 2016: 298-302) นอกจากนี้ประเด็นทางเศรษฐกิจแล้วยังมีเรื่องพัฒนาการทางประชาธิปไตยในเกาหลีใต้ ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของในช่วงปี 1945-2013 บทบาทของสหภาพแรงงาน เพศกับสตรี เป็นต้น

จากการที่ผู้ปริทัศน์ได้สรุปเนื้อหาสำคัญโดยสังเขปของหนังสือเล่มนี้มาทั้งหมดนี้ ทำให้เห็นประเด็นที่น่าสนใจที่แฝงอยู่ในเนื้อหาที่น่าสนใจ ดังนี้ ประการแรก จะด้วยความที่ตั้งใจหรือไม่ตั้งใจของคณะผู้เขียนหรือบรรณาธิการในการจัดต้นฉบับบทความต่างๆ เพื่อนำเสนอในหนังสือเล่มนี้ก็ตาม แต่สิ่งที่ผู้ปริทัศน์สัมผัสได้อย่างชัดเจนจากการอ่านคือ ประวัติศาสตร์เกาหลีสมัยใหม่และร่วมสมัยนั้นมักจะถูกกำหนดจากปัจจัยภายนอกเป็นส่วนใหญ่ นั่นคือ บทบาทของมหาอำนาจต่างๆ ที่เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมืองและเศรษฐกิจในคาบสมุทรเกาหลี ทั้งนี้อาจอธิบายด้วยความรู้ทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ของคาบสมุทรเกาหลีที่ตั้งอยู่ท่ามกลางมหาอำนาจที่สำคัญ 3 ชาติคือ จีน รัสเซีย และญี่ปุ่น ที่ต่างพยายามเข้ามามีอิทธิพลทางการเมืองและเศรษฐกิจนับตั้งแต่การออกอุบายจุมเรียวโนโย (Unyoo) ของญี่ปุ่นจนนำไปสู่การใช้นโยบายเรือปืนเพื่อกดดันโซซอนให้เปิดประเทศโดยการลงนามในสนธิสัญญาคังฮวา การสนับสนุนพระเจ้าโคจงของรัสเซียเพื่อต่อต้านอำนาจของแคว้นกุน หรือการเกิดสงครามจีน-ญี่ปุ่นในปี 1894 และสงครามรัสเซีย-ญี่ปุ่นในปี 1905 ที่มีคาบสมุทรเกาหลีเป็นเดิมพันที่สำคัญของสงครามทั้งสองครั้งจนในที่สุดญี่ปุ่นสามารถเข้ามาผนวกคาบสมุทรเกาหลีเป็นอาณานิคมได้ในปี 1910 จนกระทั่งเมื่อสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลงนั้น มหาอำนาจที่เป็นตัวละครตัวใหม่ได้เข้ามามีอิทธิพลในภูมิภาคนี้คือ สหรัฐอเมริกา หนังสือเล่มนี้ได้เสนอความเห็นหนึ่งที่ที่น่าสนใจว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้การรวมชาติเกาหลีประสบความสำเร็จล้มเหลวคือ เกิดจากการที่ชาวเกาหลีขาด

“เจ้าภาพ” หลักที่สำคัญในการรวมชาติ เนื่องจากเกาหลีได้รับเอกราชเพราะเหตุผลทางเทคนิคคือ ญี่ปุ่นแพ้สงคราม ทำให้สหรัฐอเมริกาและรัสเซียสามารถเข้าครอบครองและแข่งขันอำนาจในคาบสมุทรได้ในที่สุด (Rausch, 2016: 164-165) หรือแม้กระทั่งในปัจจุบัน ประเด็นปัญหาอาวุธนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือก็เป็นตัวชักพาให้มหาอำนาจเข้ามาเกี่ยวข้องกับความเป็นไปในคาบสมุทรเกาหลี ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือ การเจรจา 6 ฝ่ายอันประกอบด้วย สหรัฐอเมริกา รัสเซีย จีน ญี่ปุ่น เกาหลีเหนือ และเกาหลีใต้ เป็นต้น

ประการที่สองคือ หากพิจารณาบทความต่างๆ ในหนังสือเล่มนี้จะพบจุดเด่นที่น่าสนใจคือ ผู้เขียนได้ “อัปเดต” (update) ข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้เป็นปัจจุบัน ทั้งในส่วนของบรรณานุกรมและสถานภาพองค์ความรู้ โดยในเรื่องบรรณานุกรมนั้น จะพบว่าส่วนท้ายของบทความทุกบท ผู้เขียนจะลงรายการบรรณานุกรมหรือรายการอ้างอิงเอาไว้ทั้งที่เป็นหนังสือ บทความวารสาร วิทยานิพนธ์ และเว็บไซต์ ที่หลายๆ รายการออกตีพิมพ์เผยแพร่ในช่วงทศวรรษที่ 2000 เป็นต้นมา นับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้อ่านในการที่จะติดตามหรือเสาะแสวงหาแหล่งข้อมูลเหล่านั้นต่อไป ส่วนในเรื่องสถานภาพองค์ความรู้ นั้น จะพบว่ามีส่วนบทความที่ได้ “อัปเดต” แนวทางการศึกษาประเด็นนั้นๆ ในปัจจุบัน เช่น ในบทความเรื่อง “The Nation, the People, and the Possibilities of the Post-National : Historiographies of Late Nineteenth-Century Korean Reform” ของ Joshua Van Lieu ที่ได้วิเคราะห์ประวัติศาสตร์นิพนธ์ของการปฏิรูปในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 หรือบทความเรื่อง “The 1984 Tonghak Rebellion” ของ Carl Young ก็ได้อธิบายถึงประวัติศาสตร์นิพนธ์ของขบวนการทงฮักในปัจจุบันนี้ด้วย เป็นต้น

ประการที่สามคือ ด้วยเหตุที่หนังสือเล่มนี้เป็น “คู่มือ” (handbook) ทำให้เนื้อหาของบทความต่างๆ จะมีขนาดสั้น กระชับ ให้ภาพแบบรอบด้านเกี่ยวกับประเด็นนั้นๆ นับว่าเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับบุคคลที่มีได้มีพื้นความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์เกาหลีหรือเกาหลีศึกษา หรือบุคคลที่ต้องการจะทบทวนและติดตามความรู้ทางด้านนี้ โดยการนำเสนอในแต่ละบทความจะอยู่ที่ประมาณ 8-15 หน้าเท่านั้น

เชิงอรรถ

¹ ในบทความนี้ ผู้ปริทัศน์จะถอดเสียงอักษรฮันกึลในภาษาเกาหลีออกเป็นอักษรโรมันตามระบบที่ประกาศโดย Ministry of Culture, Korea ในปี 2000 เป็นหลัก และถอดเสียงออกเป็นตัวอักษรไทยตามประกาศหลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาเกาหลีของราชบัณฑิตยสถาน ยกเว้นวิสามานยนามบางรายชื่อที่คงการสะกดตามต้นฉบับในหนังสือ เช่น ชื่อผู้แต่ง เป็นต้น

² แต่อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาประวัติศาสตร์นิพนธ์ที่อธิบายการเข้าสู่สมัยใหม่ของเกาหลีกระแสหลักนั้น จะประกอบด้วย 2 แนวคิดที่สำคัญ ประกอบด้วย แนวคิดแรกเป็นการอธิบายบนพื้นฐาน stagnation theory นั่นคือด้วยสภาพเสื่อมโทรมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของโชซอนในขณะนั้น ทำให้เกาหลีไม่สามารถผลักดันตัวเองเข้าสู่ภาวะความเป็นสมัยใหม่ (modernity) ได้ ดังนั้นการที่ญี่ปุ่นซึ่งเป็นชาติที่ผ่านกระบวนการทำให้เป็นสมัยใหม่ (modernization) ภายหลังการปฏิรูปเมจิแล้ว เข้ามามีอิทธิพลครอบงำเกาหลีเป็นอาณานิคมนั้น จึงทำให้เกาหลีสามารถเข้าสู่ความเป็นสมัยใหม่ได้ แนวคิดดังกล่าวนี้ประกอบสร้างขึ้นโดยนักวิชาการชาวญี่ปุ่นในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ส่วนอีกแนวคิดหนึ่งนั้นเป็นการอธิบายบนพื้นฐาน internal development theory นั่นคือ คาบสมุทรเกาหลีนั้นเข้าสู่ความเป็นสมัยใหม่มาตั้งแต่ปลายสมัยราชวงศ์โชซอน (คริสต์ศตวรรษที่ 16 เป็นต้นมา) โดยพิจารณาจากปัจจัยภายในเป็นหลักคือ การขยายตัวของการเพาะปลูกและความคิดคึกคักทางการค้าที่เกิดขึ้นในช่วงนี้ แนวคิดแบบหลังนี้ถูกสร้างขึ้นโดยนักประวัติศาสตร์ชาวเกาหลีในช่วงหลังได้รับเอกราชเพื่อตอบโต้กับชุดคำอธิบายแบบแรก โปรดดูรายละเอียดได้ที่ Shin and Robinson: 1999: 10-11. และ Shin: 2014: 16-18.

³ แชโบล (chaebol) หากพิจารณาตามความหมายของคำจะแปลได้ว่า “family and enormous wealth” ซึ่งเป็นรูปแบบการทำธุรกิจครอบครัวหรือของกลุ่มตระกูลในเกาหลีใต้ ประเด็นนี้ Ingyu Oh และ Hannah Jun อธิบายไว้ว่า ลักษณะของแชโบล มีดังนี้คือ ตัวแชโบลอาจจะถือหุ้นจำนวนน้อยในบริษัทหนึ่ง แต่อำนาจในการบริหารจริงอาจมีมากตามอิทธิพลหรือบารมีของแชโบลนั้น ตำแหน่งเจ้าของกิจการและผู้จัดการมักจะเป็นคนคนเดียวกัน มีการประกอบธุรกิจที่หลากหลายรวมทั้งการถือหุ้นไขว้ไปมาระหว่างบริษัทเพื่อกระจายความเสี่ยงทางธุรกิจ และมีการกดขี่แรงงานสูง โปรดดูรายละเอียดได้ใน Oh and Jun, 2016: 298-302.

References

- Chae, Grace J. (2016). The Korean War and Its Politics. In Seth, Michael J. (ed.) *Routledge Handbook of Modern Korean History* (pp. 180-194). London : Routledge/Taylor & Francis Group
- Lankov, Andrei (2016). A Dynastic Polity in Economic Stagnation and Decline. In Seth, Michael J. (ed.) *Routledge Handbook of Modern Korean History* (pp.211-233). London : Routledge/Taylor & Francis Group.
- Lee Jongsoo (2016). The Division of Korea and The Rise of Two Koreas, 1945-1948. In Seth, Michael J. (ed.) *Routledge Handbook of Modern Korean History* (pp.171-179). London : Routledge/Taylor & Francis Group.
- Lewis, James B. (2016). Korea by 1860. In Seth, Michael J. (ed.) *Routledge Handbook of Modern Korean History* (pp. 15-26). London : Routledge/Taylor & Francis Group.
- Noland, Marcus (2016). The North Korean Famine. In Seth, Michael J. (ed.) *Routledge Handbook of Modern Korean History* (pp.234-245). London : Routledge/Taylor & Francis Group.
- Oh Ingyu and Jun Hannah (2016). Economic Miracle From Post-War Reconstruction to Post-Crisis Affluence. In Seth, Michael J. (ed.) *Routledge Handbook of Modern Korean History* (pp. 298-302). London : Routledge/Taylor & Francis Group.
- Person, James F. (2016). North Korea's Chuch'e Philosophy. In Seth, Michael J. (ed.) *Routledge Handbook of Modern Korean History* (pp. 211-220). London : Routledge/Taylor & Francis Group.
- Rausch, Franklin (2016). Nationalist Movements before 1945. In Seth, Michael J. (ed.) *Routledge Handbook of Modern Korean History* (pp.153-168). London : Routledge/Taylor & Francis Group.
- Shin, D. Michael (2014). The Intimate Past : An Introduction to the Joseon Period. In Shin, D. Michael (ed.) *Everyday Life in Joseon Era Korea : Economy and Society* (pp. 1-33) Leiden : Global Oriental.
- Shin Gi-wook and Robinson, Michael (1999). Introduction : Rethinking Colonial Korea. In Shin, Gi-wook and Robinson, Michael (eds.) *Colonial Modernity in Korea* (pp. 1-18). Cambridge, Mass. : Harvard University Asia Center.